

Ένα μυστήριο που μας κυνηγάει από παιδιά...

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#) / [Πεμπτουσία](#)· [Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Γιατί γιαγιάδες & παπάδες κυνηγάνε τα παιδάκια για να πάνε εκκλησία, να προσεύχονται, να μεταλαβαίνουν, να εξομολογούνται και να νηστεύουν (έστω όσο τούς επιτρέπει η ηλικία τους); Το παρακάτω κείμενο προσπαθεί να δώσει μια απάντηση σ' αυτή τη μόνιμη απορία.

Τα μέσα που παρέχει στον άνθρωπο η Εκκλησία για τη σωτηρία -δηλαδή για την ένωσή του με το Θεό και τους συνανθρώπους του- είναι πολλά. Είναι βοηθητικά μέσα. Δε σώζουν τον άνθρωπο «μαγικά», αλλά προσελκύουν τη θεία χάρη, η οποία ενισχύει την αγάπη του και με αυτή την αγάπη ο άνθρωπος σώζεται. Μπορεί, επαναλαμβάνω, να μείνουν χωρίς αποτέλεσμα. Όμως χωρίς αυτά είναι πολύ οδυνηρό και συνεπώς δύσκολο για τον άνθρωπο να ξεφύγει από το Εγώ του (μήπως εγώ νομίζω ότι έχω ήδη ξεφύγει; πώς μπορώ να το ξέρω; το να κάνω διάγνωση στον εαυτό μου είναι δικαίωμά μου, όμως δεν είναι ασφαλές, ακόμη κι αν έχω ιατρικές γνώσεις). Αναφέρω τα παρακάτω:

1. Η προσευχή. Πρόκειται για το εκπληκτικό κανάλι άμεσης επικοινωνίας του ανθρώπου με το Θεό. Κατ' ουσίαν, όλες οι χριστιανικές τελετές («ακολουθίες») είναι προσευχές. Υπάρχει όμως και η προσωπική προσευχή, που μπορεί να γίνεται παντού και πάντα. «Κάθε έργο που έγινε από αγάπη Χριστού φέρει τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, όμως αυτό κατορθώνεται ευκολότερα με την προσευχή, γιατί

αυτή αποτελεί το όργανο που διαθέτουμε. Μπορεί να τύχει να θέλετε να πάτε στην εκκλησία, αλλά η εκκλησία να μην είναι κοντά ή να έχει τελειώσει η ακολουθία. Ή να έχετε την επιθυμία να ελεήσετε κάποιον πτωχό, αλλά πτωχός να μην υπάρχει. Ίσως επιθυμείτε να γίνετε απαθής, αλλά δεν έχετε γι' αυτό δυνάμεις. Για την προσευχή όμως υπάρχει πάντοτε δυνατότητα. Η προσευχή είναι προσιτή τόσο στον πλούσιο όσο και στον πτωχό, τόσο στον εγγράμματο όσο και στον απλοϊκό, στον ισχυρό όσο και στον αδύναμο, στο δίκαιο όσο και στον αμαρτωλό. Η δύναμη της προσευχής είναι τεράστια και περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο αυτή εκλύει το Άγιο Πνεύμα» (άγιος Σεραφείμ του Σάρωφ).

Ο άγιος Σεραφείμ και η αρκούδα που τον επισκεπτόταν στα δάση.

Ο μέσος άνθρωπος κατά κανόνα προσεύχεται, για να ζητήσει από το Θεό γήινα αγαθά -υγεία, πρόοδο, ευημερία- ή λύση σε συγκεκριμένα προβλήματα. Αν τα αιτήματά του ικανοποιηθούν, δοξάζει το Θεό. Αν όχι, Τον κατηγορεί ως άδικο ή αδιάφορο, κι ας ξέρει ότι Εκείνος, ως πάνσοφος, μπορεί να κρίνει καλύτερα. Ακόμα κι αυτές οι γραμμές πιθανόν να σκανδαλίζουν τον αναγνώστη, που είναι βιαστικός και απαιτητικός και υψώνει ενώπιον του Θεού το ανυποχώρητο θέλημά του.

Αν και είναι φυσικό να προσευχόμαστε για τις γήινες ανάγκες μας (και στη θεία λειτουργία λέγονται τέτοιες προσευχές), ο αληθινός σκοπός της προσευχής είναι ν' ανοίξει την καρδιά του ανθρώπου για να δεχτεί τη χάρη του Αγίου Πνεύματος. Γι' αυτό, κυρίως οι μοναχοί, αλλά και αρκετοί «κοσμικοί» (δηλαδή άνθρωποι που δεν είναι μοναχοί), λένε σύντομες προσευχές, που μπορούν να τις επαναλαμβάνουν όσες φορές θέλουν, ακόμα και την ώρα της δουλειάς τους ή όταν ξεκουράζονται, στις οποίες ζητούν από το Θεό «έλεος» χωρίς να Του λένε από πριν τι να κάνει. Τέτοιες προσευχές είναι: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με», «Υπεραγία Θεοτόκε,

σώσον ημάς», «άγιε του Θεού, πρέσβευε υπέρ ημών» (για όποιον άγιο έχουμε στο νου μας), «άγιοι πάντες, πρεσβεύσατε υπέρ ημών» κ.λ.π. Επίσης τέλεια προσευχή, που περιλαμβάνει όλες τις ανάγκες του ανθρώπου, γήινες και ουράνιες, είναι το Πάτερ ημών, που ονομάζεται κυριακή προσευχή (=του Κυρίου), γιατί το δίδαξε ο Χριστός στα Ματθ. 6, 9-13, και Λουκ. 11, 1-4.

Οι προσευχές αυτές δεν έχουν ως αποτέλεσμα να δουλεύουν όλα ρολόι στη ζωή μας, αλλά, όταν ο Θεός βρίσκεται στην καρδιά, όλες οι συμφορές του κόσμου δε μπορούν να μας πτοήσουν. Αυτό μοιάζει με αυθυποβολή ή με τη θεωρία της «θετικής ενέργειας», που παράγεται με «θετικές σκέψεις», αλλά δεν είναι το ίδιο. Προχωρώντας στο στάδιο της κάθαρσης της καρδιάς ή (διστάζω και να το πω) ακόμη μακρύτερα, η παρουσία του Θεού στη ζωή του ανθρώπου γίνεται ενεργός και εμφανής.

Η «εργασία της νοεράς προσευχής» είναι ολόκληρη επιστήμη για τους χριστιανούς, η οποία, σημειωτέον, στρέφεται προς τα έξω, προς το Θεό και τους αγίους, κι όχι προς τα μέσα, όπως ο διαλογισμός, κι έχει στόχο την προσέγγιση ανθρώπου και Θεού κι όχι την πνευματική ή σωματική χαλάρωση ή την «ανάπτυξη εσωτερικών δυνάμεών μας» κ.τ.τ. (Για το θέμα αυτό βλ. το Περί προσευχής του γέροντα Σωφρόνιου του Essex, αλλά και το ανώνυμο ρωσικό μυθιστόρημα του 19ου αιώνα Οι περιπέτειες ενός προσκυνητού, ελλ. έκδ. Αστήρ).

2. Ο εκκλησιασμός. Εκτός από την προσωπική προσευχή, κρίνεται απαραίτητη η συμμετοχή του ανθρώπου στη θεία λειτουργία και τις άλλες τελετές που γίνονται στο ναό. Η συμμετοχή αυτή ονομάζεται εκκλησιασμός, δηλαδή συνάντηση με τους άλλους, γιατί εκκλησία = συγκέντρωση. Για την ακρίβεια, η έκφραση «πάω στην εκκλησία» δε σημαίνει πάω στο ναό, αλλά πάω να συναντήσω τους υπόλοιπους χριστιανούς, που έχουν συγκεντρωθεί στο ναό - γι' αυτό έχει επικρατήσει να λέμε το ναό «εκκλησία», δηλαδή συγκέντρωση.

Ο εκκλησιασμός είναι απαραίτητος για δύο λόγους:

α) διότι στο ναό δε γίνεται απλώς προσευχή, αλλά τελούνται και τα μυστήρια, με κυριότερο τη θεία Μετάληψη· παντού μπορώ να προσευχηθώ, αλλά μόνο στην εκκλησία μπορώ να μεταλάβω·

β) διότι στο ναό θα συναντήσω τους συνανθρώπους μου, τους αδελφούς μου, και θα προσευχηθώ στο Θεό μαζί μ' αυτούς· εκεί θα βρω και τους εχθρούς μου ή εκείνους που περιφρονώ ή αντιπαθώ, για να τους συγχωρήσω μέσα στην καρδιά μου, δηλαδή να τους κάνω χώρο να μπου (συν+χωρώ = βρίσκομαι στον ίδιο χώρο μ' εσένα, και ο χώρος αυτός είναι η καρδιά μου)· εκεί θα προσευχηθώ γι' αυτούς που βαφτίζονται ή παντρεύονται, ώστε να έχουν τη χάρη του Θεού στη ζωή τους, και για τους νεκρούς που κηδεύονται ή μνημονεύονται (στα μνημόσυνα), για την

ανάπαυση της ψυχής τους... Αυτό σημαίνει ότι, κι αν δεν καταλαβαίνω τα λόγια της τελετής, λόγω της αρχαίας γλώσσας ή ενός κακόφωνου ψάλτη, έχει μεγάλη σημασία να προσευχηθώ εκείνη την ώρα μέσα στο ναό, μαζί με τους άλλους, ακόμη κι αν κανείς άλλος εκτός από μένα δεν προσεύχεται· ας προσευχηθώ εγώ, με ταπείνωση, για όλους.

Χωρίς τον εκκλησιασμό, δεν υπάρχει χριστιανική Εκκλησία, αλλά μόνο δυστυχημένα πρόσωπα, που παλεύουν με τη μοναξιά τους και δεν πρόκειται να σωθούν ποτέ, γιατί σωτηρία δεν είναι να «πείσω» το Θεό πως είμαι δικός Του άνθρωπος, εξασφαλίζοντας μια θεσούλα στον παραδείσιο κήπο, αλλά να ενωθώ μ' Αυτόν διά της αγάπης, πράγμα που σημαίνει και ένωση με τους συνανθρώπους μου. Είναι φυσικό ότι, αν δεν έχω όρεξη να συγχωρήσω τον αδελφό μου ή να προσευχηθώ για τους άλλους, δεν έχω και διάθεση να πάω στο ναό. Επομένως, πηγαίνω μόνο σε ξωκλήσια, όπου δε βλέπω κανέναν και «ανάβω το κερί μου» μόνο για τον εαυτό μου ή για κείνους με τους οποίους είμαι δεμένος συναισθηματικά (τα «αγαπημένα μου πρόσωπα», σύζυγο, παιδιά φίλους, ευεργέτες -στην ουσία προεκτάσεις του εαυτού μου), ή πάω στο ναό για κοινωνικούς λόγους, για να δω κόσμο και να με δουν, να επιδείξω τον πλούτο μου ή την ομορφιά μου ή να διασκεδάσω βλέποντας με μισό μάτι τους άλλους. Αυτές είναι οι παρενέργειες του εκκλησιασμού, που οφείλονται στην ανεπάρκεια και την ανωριμότητα των χριστιανών, ιερέων και λαϊκών, και καλό είναι να μη γίνονται δικαιολογία για να μην πηγαίνουμε στην εκκλησία. Και πάλι, είναι δικαίωμά μας να μην πάμε ποτέ, αλλά είναι σπουδαιότερο δικαίωμά μας να πάμε και να ενωθούμε με το Θεό και τους αδελφούς μας σ' εκείνο το ευλογημένο περιβάλλον.

Ας έχουμε υπόψιν ότι σε όλο τον κόσμο, κάθε Κυριακή και εορτή, τελείται μόνο μία λειτουργία, απλωμένη σε όλους τους ορθόδοξους ναούς της Γης. Η λειτουργία αυτή ενώνεται με την ουράνια λειτουργία, που τελείται μυστικά στον ουρανό, από τους αγγέλους και τους αγίους. Κατά την έναρξη της λειτουργίας, τελείται η «αγία προσκομιδή», όπου ο ιερέας σχηματίζει με μερίδες από το πρόσφορο (το ψωμί της θείας Μεταλήψεως) το σύμβολο της παγκόσμιας Εκκλησίας πάνω στο δισκάριο, από το οποίο κατόπιν θα μπει στο άγιο ποτήριο και, με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, θα γίνουν όλοι αυτοί -άγγελοι, αγιοι, η Παναγία, ο Χριστός, οι ζωντανοί και οι νεκροί- το Σώμα του Χριστού, το Οποίο θα κοινωνήσουμε, όταν κοινωνήσουμε, ενώνοντας τον εαυτό μας μ' εκείνους.

3. Η νηστεία. Ο αθλητής, όταν προετοιμάζεται για τους αγώνες, πρέπει να προσέχει τη διατροφή του. Συχνά πρέπει να στερείται πολλά και μάλιστα πράγματα που του αρέσουν. Και ο χριστιανός, που είναι κι αυτός αθλητής, προσέχει επίσης τη διατροφή του. Συχνά στερείται πολλά και μάλιστα πράγματα που του αρέσουν. Αυτό δε σημαίνει ότι είναι «κακό» να τρως ή ότι «το φαγητό είναι αμαρτία», ούτε ότι ο Θεός «μας τιμωρεί» επειδή απολαμβάνουμε κάτι νόστιμο. Η απόλαυση δε είναι αμαρτία. Αυτό δε θα έλεγε και η Κίρκη στον Οδυσσέα;

Εδώ και λίγα χρόνια, τουλάχιστον στην Ελλάδα, νομίζω πως παρατηρείται μια επιστροφή αρκετών ανθρώπων στη συνήθεια της νηστείας. Αυτό το συμπεραίνω από την προσφορά νηστίσιμων εδεσμάτων ή και γευμάτων στα καταστήματα έτοιμου φαγητού. Η νηστεία, κατά τη γνώμη μου, είναι καλή για τον άνθρωπο, ακόμη κι αν δεν ξέρει το βαθύτερο νόημά της. Αυτό το βαθύτερο νόημα θα προσπαθήσουμε να δώσουμε με συντομία εδώ.

Κατ' αρχάς, η ορθόδοξη νηστεία δεν είναι θέμα μόνο είδους αλλά και ποσότητας φαγητού. Όταν δηλαδή τρώγω μέχρι σκασμού φαγητό που θεωρείται νηστίσιμο (πράγμα που κάνω κατά κανόνα), δε νηστεύω. Επίσης, αν νηστεύω το φαγητό, αλλά συγχρόνως αμαρτάνω με την καρδιά, τις πράξεις ή τις αισθήσεις μου, δε νηστεύω. Τέλος, αν ακολουθώ νηστίσιμο διαιτολόγιο για λόγους αποτοξίνωσης και σωματικής υγείας, ενώ δεν αισθάνομαι ορθόδοξος χριστιανός αλλά πιστεύω «όλες τις θρησκείες» ή καμιά, είμαι μάλλον σε λάθος δρόμο - παρόλο που ο Θεός κάθε λάθος δρόμο μπορεί να βρει τρόπο να τον κάνει σωστό δρόμο. Άνθρωποι απ' όλες αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να σωθούν, ωστόσο αυτό που κάνουν δεν είναι ορθόδοξη νηστεία.

Το νόημα της νηστείας θα μπορούσαμε ίσως να το συνοψίσουμε στα εξής:

α) αποσύρεις τις αισθήσεις σου από τις γήινες απολαύσεις, για να τις στρέψεις προς την απόλαυση της επαφής με το Θεό· δε νηστεύεις για να στερηθείς, αλλά για να απολαύσεις, σε ένα άλλο, ανώτερο επίπεδο απόλαυσης· γι' αυτό τις περιόδους νηστείας αυξάνονται οι εκκλησιαστικές ακολουθίες και πυκνώνει η συμμετοχή στη θεία Μετάληψη· εμείς βέβαια τις ακολουθίες τις νιώθουμε σαν αγγαρείες, επειδή είμαστε πνευματικά αναλφάβητοι, όσο προχωρεί όμως κάποιος στην πνευματική ζωή τόσο αισθάνεται «ανέκφραστη ηδονή» από την παρουσία του στην εκκλησία·

β) αρνείσαι κάποιες απολαύσεις, για να πάψουν να σου είναι αναγκαίες, για να μάθεις να επιβιώνεις χωρίς αυτές· με δυο λόγια, ασκείσαι στη στέρηση, για να μάθεις να απορρίπτεις και «αμαρτωλές» απολαύσεις (π.χ. την ξένη γυναίκα) ή και αμαρτωλή ικανοποίηση αναγκών (π.χ. τα ξένα χρήματα, ακόμα κι αν τα έχεις ανάγκη), αλλά και για να μπορείς να θυσιάσεις την άνετη ζωή σου, αν σου ζητηθεί να προδώσεις τον αδελφό σου ή ν' αρνηθείς το Χριστό και τη διδασκαλία Του·

γ) νηστεύεις για να μάθεις να είσαι ταπεινός, όχι για να υποτάσσεσαι εύκολα αλλά, αντίθετα, για να είσαι ελεύθερος από το παραπλανητικό διογκωμένο Εγώ σου· έτσι, ενώ έχεις το δικαίωμα να φας ό,τι θες, αποποιείσαι αυτό το δικαίωμα και τρως αυτό που σου λένε κάποιοι άλλοι, οι παπάδες, η Εκκλησία, τα βιβλία των αγίων (αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο πολλοί δεν νηστεύουν – οι παπάδες θα Μου πούνε Εμένα τι θα φάω;)· γι' αυτό, δε νηστεύουμε όταν, όπως και όσο θέλουμε, αλλά όταν, όπως και όσο ορίζει η Εκκλησία και, για να τροποποιήσουμε τη νηστεία, χρειαζόμαστε ευλογία απ' τον πνευματικό μας. Αν π.χ. νηστεύω διπλές σαρακοστές, μπορεί να θεωρήσω πως είμαι άγιος κι αυτό να κλείσει εντελώς την καρδιά μου απέναντι στο Θεό και σε σένα, αδελφέ μου. Τότε η νηστεία μπορεί να λειτουργήσει σε βάρος της σωτηρίας, αυξάνοντας τον εγωισμό μας.

Σημειωτέον, ότι η νηστεία προβλέπεται στην Αγία Γραφή: ο Χριστός νήστεψε σαράντα μέρες μετά τη βάπτισή Του στον Ιορδάνη (Ματθ. 4, 1), και, παρόλο που τόνισε πως ο άνθρωπος μολύνεται απ' αυτό που βγαίνει απ' το στόμα κι όχι απ' αυτό που μπαίνει (Ματθ. 15, 10-20), είπε για το διάβολο: «αυτό το γένος δε φεύγει, παρά μόνο με προσευχή και νηστεία» (Ματθ. 17, 21).

4. Η εξομολόγηση. Ένα από τα μεγαλύτερα αγκάθια στον εγωισμό μας, που μας σκανδαλίζει αφάνταστα, είναι ότι η Εκκλησία μας ζητάει να βρούμε έναν άνθρωπο αμαρτωλό σαν εμάς και να του αποκαλύψουμε τις αμαρτωλές πράξεις και σκέψεις μας. Φυσικά ήδη καταλάβατε το σκοπό αυτής της πράξης, που είναι το να γίνουμε ταπεινοί. Η «εξομολόγηση στην εικόνα» ή «απευθείας στο Θεό» ή «στην Παναγία» δεν μας ταπεινώνει, εκτός αν είμαστε ήδη ταπεινοί. Μπορεί να μας βοηθήσει, κάτω από ειδικές συνθήκες (π.χ. αν δεν υπάρχει ιερέας), όμως δεν υποκαθιστά την πραγματική εξομολόγηση.

Εκτός όμως από την καλλιέργεια της ταπείνωσης (που είναι τόσο οδυνηρή στα πρώτα στάδια, ώστε να καθυστερούμε για χρόνια το μεγάλο βήμα, ακριβώς όπως δυσκολευόμαστε να πάμε στον οδοντίατρο ή να δώσουμε αίμα), υπάρχουν και οι εξής σοβαροί λόγοι, που κάνουν την εξομολόγηση απαραίτητη:

α) Ο ιερέας διαβάζει στον εξομολογούμενο τη «συγχωρητική ευχή», με την οποία οι εξομολογημένες αμαρτίες του συγχωρούνται και δε θα τον βαραίνουν κατά την ώρα του θανάτου και κατά την ημέρα της κρίσεως. Οι απόστολοι είχαν λάβει από το Χριστό την εξουσία να συγχωρούν αμαρτίες, εξουσία που ανήκει μόνο στο Θεό («όσα εάν δήσητε επί της γης, έσται δεδεμένα εν τω ουρανώ, και όσα εάν λύσητε επί της γης, έσται λελυμένα εν τω ουρανώ», Ματθ. 18, 18)· εκείνοι κληροδότησαν αυτή τη χάρη στους μαθητές τους (τους πρώτους επισκόπους [*]), κι έτσι, από ιερέα σε ιερέα, έφτασε ως τις μέρες μας. Έτσι ο ιερέας γίνεται χοάνη που δέχεται μέσα της κάθε αμαρτία και την αδειάζει στο κενό. Αυτό δεν μπορεί να το κάνει ο λαϊκός (ο μη ιερέας), παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις (αν είναι άγιος και αν

δεν υπάρχει ιερέας κοντά, επειδή π.χ. βρισκόμαστε σε διωγμό και το καθεστώς έχει κατασφάξει τους ιερείς, ή δεν προλαβαίνει να πάει σε ιερέα εκείνος που επιθυμεί να εξομολογηθεί, επειδή π.χ. είναι ετοιμοθάνατος, τότε θα μπορούσε να του δώσει άφεση αμαρτιών και λαϊκός).

β) Η εξομολόγηση δεν είναι μια «ανάκριση θρησκευτικού τύπου», αλλά μια βαθιά και διαρκής σχέση πνευματικής πατρότητας, στην οποία ο «πνευματικός» ή «γέροντας» (δηλαδή ο πνευματικός δάσκαλος) καλείται να στηρίξει τον άνθρωπο που τον πλησιάζει και θέτει τον εαυτό του στα χέρια του ως παιδί προς το γονιό, να τον βοηθήσει να ξεπεράσει τα πάθη του (δηλαδή να νικήσει την αμαρτία εντός του) και όσο το δυνατόν πιο καθαρός να πλησιάσει το Θεό.

Αυτή η πνευματική πατρότητα δεν είναι επίσημος «θεσμός» και μπορεί να την ασκήσει και λαϊκός, άντρας ή γυναίκα, με την προϋπόθεση ότι διαθέτει σοφία Θεού: ή είναι άγιος -αυτό θα ήταν το ιδανικότερο- ή έχει την ταπείνωση και τη σύνεση να μελετά του βίους και τα έργα των αγίων και να διδάσκει από τα υποδείγματά τους και όχι μόνο λέγοντας την ανθρώπινη γνώμη του. Τότε αυτός ο γέροντας ή η γερόντισσα μπορεί να διδάσκει ανθρώπους, και να τους στέλνει σε ιερέα για την (ας την πούμε έτσι) «συγχωρητική εξομολόγηση», αυτήν που περιλαμβάνει την ευχή της άφεσης των αμαρτιών.

Τέτοιοι λαϊκοί γέροντες συνήθως κατοικούν στα μοναστήρια ή τις ερήμους (είναι δηλαδή απλοί μοναχοί, χωρίς χειροτονία ιερέα, που δε μπορούν να λειτουργήσουν, ή μοναχές), αλλά μπορεί να ζουν και δίπλα μας, να είναι μορφωμένοι ή αμόρφωτοι, πλούσιοι ή φτωχοί, πιθανόν παραμελημένοι γέροι ή φαινομενικά αλλοπρόσαλλοι, αλλά οπωσδήποτε ευσεβείς, ταπεινοί και γεμάτοι αγάπη για το συνάνθρωπό τους. Επίσης μπορεί να είναι στην ηλικία νέοι ή και παιδιά («παιδιογέροντες»), αν και συνήθως έχουν κάποια ηλικία, αφού η πρόοδος στην πίστη, την αγάπη και τη σοφία μπορεί να προϋποθέτει χρόνια.

Η γιαγιά Λαμπρινή από την Άρτα, μια αυθεντική “αγία της διπλανής πόρτας”. Παντρεμένη και μάνα, & συνάμα πνευματική μητέρα δεκάδων ανθρώπων (από εδώ).

Η πνευματική πατρότητα είναι η ανώτερη εκδοχή του μυστηρίου της εξομολόγησης, την οποία χρειάζεται απαραίτητα κάθε άνθρωπος, όπως χρειάζεται τον προσωπικό και τον οικογενειακό του γιατρό. Αυτή η σχέση, όταν λειτουργεί σωστά, απελευθερώνει, δυναμώνει, εξισορροπεί, ειρηνεύει, προλαμβάνει συμφορές, και τελικά θεραπεύει. Αυτή η σχέση, μια ιδιαίτερα εξελιγμένη θεραπευτική επιστήμη του ορθόδοξου χώρου, είναι που αντικαταστάθηκε με την ψυχοθεραπεία δυτικού τύπου στις σύγχρονες κοινωνίες [σημ. “ΝΕΚΡΟΥ”: & όχι το αντίθετο, όπως νομίζουν κάποιοι], παρόλο που οι επιδιώξεις τους δεν είναι κοινές: ο ψυχίατρος ή ο ψυχολόγος αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ψυχικής υγείας, ενώ ο πνευματικός στη θεραπεία από την αμαρτία, δηλαδή στην αιώνια σωτηρία.

Εννοείται ότι ψάχνεις για τον κατάλληλο πνευματικό, όπως ψάχνεις για τον κατάλληλο γιατρό, μπορεί να διανύσεις χιλιόμετρα για να τον βρεις, δοκιμάζεις, πιθανώς απορρίπτεις, προσεύχεσαι και προσέχεις. Αρκεί να μην εξαπατάς τον εαυτό σου, λέγοντας στη συνείδησή σου πως είναι ανάξιος για πνευματικός σου κάποιος που σου λέει την αλήθεια χωρίς να σε κολακεύει. Και φυσικά είναι δικαίωμά σου να μην αναζητήσεις ποτέ πνευματικό και να μην προσέλθεις ποτέ για εξομολόγηση (ιδίως αν «δεν αισθάνεσαι αμαρτωλός»), όπως και να μην πας ποτέ σε γιατρό και να μην κάνεις εξετάσεις, ιδίως αν «δεν αισθάνεσαι άρρωστος». Μπορείς να κάνεις ο ίδιος διάγνωση στον εαυτό σου διαβάζοντας βιβλία, περιφρονώντας τη ζεστή πραγματική επικοινωνία μ’ έναν άλλο άνθρωπο και χωρίς ν’ ανοίγεις σε μια «δεύτερη γνώμη».

Μπορεί έτσι να μην αρρωστήσεις ποτέ και να ζήσεις μέχρι βαθύ γήρας· το πιθανότερο όμως είναι ότι θα υποφέρεις και θα πεθάνεις πρόωρα. Στην περίπτωση του πνευματικού, μπορεί να πλησιάσεις «μόνος σου» το Θεό και να σωθείς· το πιθανότερο όμως είναι πως θα περιπλανηθείς σε άγνωστα μονοπάτια και μάλιστα ίσως -το χειρότερο- να νομίζεις ότι Τον βρήκες ή και ότι Εσύ είσαι ο κατάλληλος πνευματικός άλλων ή ακόμη και ότι, με κάποιο παράξενο τρόπο, είσαι ο Θεός ή ένας θεός. Κανείς δε μπορεί να είναι βέβαιος, όταν είναι μόνος· χρειάζεται τη συμβουλή έμπειρων, που δεν τον κολακεύουν. Και, για να τη ζητήσει, κάνει το πρώτο βήμα προς την ταπείνωση.

5. Η θεία Μετάληψη. Παρακαλώ το Θεό να οδηγήσει τα χέρια μου, για να μπορέσω, αν και ανάξιος, να γράψω αυτό που Εκείνος θέλει για το μέγα μυστήριο, το «φάρμακο της αθανασίας και αντίδοτο κατά του θανάτου» (όπως το ονομάζει ο μαθητής των αποστόλων άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος το 110 μ.Χ.). Η θεία Μετάληψη ή θεία Κοινωνία (=επικοινωνία) ή θεία Ευχαριστία είναι το κέντρο της Εκκλησίας. Χωρίς αυτήν δεν υπάρχει χριστιανισμός. Η επίγεια Εκκλησία είναι οι χριστιανοί ενωμένοι γύρω από το κοινό Ποτήρι της θείας Μετάληψης.

Βλέποντας παραμορφωμένα την εκκλησιαστική ζωή, αντιμετωπίζουμε τη θεία Μετάληψη ως ένα προσωπικό μας γεγονός («πάω να μεταλάβω», χωρίς να νιώθω δεσμό με τους άλλους που μεταλαβαίνουν συγχρόνως) και μάλιστα ως εξαίρεση στην καθημερινότητά μας, ενώ στην πραγματικότητα σε κάθε λειτουργία θα

έπρεπε να μεταλαβαίνουμε όλοι όσοι είμαστε στο ναό, εκτός φυσικά αν ο πνευματικός μας μάς έχει ζητήσει να απέχουμε για κάποιο συγκεκριμένο λόγο. Αυτό θα σήμαινε ότι κάθε μέρα θα προσέχουμε να μην αμαρτάνουμε (να μην προσκολλόμαστε σε αγάπες που μας αποκόπτουν από το Θεό και τον αδελφό μας), όχι όμως κι ότι θα νηστεύουμε κάθε μέρα. Αν κοινωνούσαμε ταχτικά, θα αρκούσε να νηστεύουμε όταν είναι μέρες νηστείας, δηλαδή τις Σαρακοστές, τις Τετάρτες και τις Παρασκευές (με εξαιρέσεις) και τις άλλες νηστίσιμες εορτές, όπως η ημέρα του Τιμίου Σταυρού, 14 Σεπτεμβρίου, ή η επέτειος της αποτομής της κεφαλής του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, 29 Αυγούστου (μήπως μιλάω σαν τη γιαγιά σας; μα η απλή σοφία της γιαγιάς έχει κάτι να δώσει στο μοντέρνο και παγκόσμια δικτυωμένο σύγχρονο κοσμοπολίτη -και πιθανόν πρώην χριστιανό- καταναλωτή).

Η θεία λειτουργία γίνεται αποκλειστικά και μόνο για να κοινωνήσουν οι παρευρισκόμενοι και λειτουργία ονομάζεται μόνο εκείνη η εκκλησιαστική τελετή, στην οποία τελείται η θεία Μετάληψη. Δεν είναι λειτουργία ο εσπερινός, ο γάμος, η βάφτιση, η κηδεία, το ευχέλαιο, οι Χαιρετισμοί κ.τ.λ. Όλα αυτά λέγονται «ακολουθίες». Λειτουργία λέγεται μία ακολουθία, αυτή που γίνεται κάθε Κυριακή και γιορτή και περιλαμβάνει τη θεία Μετάληψη. Υπάρχει και η θεία λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων, που γίνεται τις καθημερινές της μεγάλης Σαρακοστής (πριν το Πάσχα), με θεία Μετάληψη που έχει καθαγιαστεί την προηγούμενη Κυριακή.

Αυτό που τρώμε, όταν μεταλαβαίνουμε, είναι το αληθινό Σώμα και το αληθινό Αίμα του Χριστού, και όχι απλό ψωμί και κρασί που «συμβολίζουν» μόνο το Σώμα και το Αίμα Του. Ο ίδιος το λέει στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο, 6, 48-59: «Εγώ είμαι ο άρτος της ζωής... Ο άρτος που θα δώσω εγώ είναι η σάρκα μου, την οποία θα δώσω υπέρ της ζωής του κόσμου. Αλήθεια σας λέω, αν δε φάτε τη σάρκα και δεν πιείτε το αίμα του Υιού του ανθρώπου, δεν έχετε ζωή μέσα σας. Όποιος τρώει τη σάρκα μου και πίνει το αίμα μου έχει ζωή αιώνια και εγώ θα τον αναστήσω την έσχατη ημέρα. Γιατί η σάρκα μου είναι στ' αλήθεια τροφή και το αίμα μου στ' αλήθεια ποτό. Όποιος τρώει τη σάρκα μου και πίνει το αίμα μου μένει μέσα μου κι εγώ μέσα του...».

Φυσικά ο ίδιος ο Ιησούς παρέδωσε τη θεία Μετάληψη στους ανθρώπους κατά το μυστικό δείπνο (που λέγεται «μυστικός», επειδή περιελάμβανε το «μυστήριο» της θείας Μετάληξης κι όχι επειδή... ήταν κρυμμένοι), όπως φαίνεται στα Ματθ. 26, 26-29, Μάρκ. 14, 22-24, Λουκ. 22, 17-20, και Α' προς Κορινθίους 11, 23-30.

Στην πρώτη Εκκλησία η θεία Μετάληψη λεγόταν «κλάσις του άρτου» (κόψιμο του ψωμιού) και γινόταν τουλάχιστον κάθε Κυριακή, δηλαδή τη «Μία των σαββάτων», ημέρα της ανάστασης του Χριστού (βλ. Πράξεις των αποστόλων, 20, 7).

Γιατί όμως μεταλαβαίνουμε; Πώς η θεία Μετάληψη μας βοηθάει να πλησιάσουμε το Θεό; Ας προσπαθήσουμε να ανιχνεύσουμε την απάντηση.

Ο άνθρωπος ενώνεται περισσότερο μ' αυτό που τρώει παρά με οτιδήποτε άλλο. Τρώγοντας λοιπόν το Σώμα και πίνοντας το Αίμα του Χριστού, ενώνεται με Αυτόν. Γίνεται έτσι «μικρός Χριστός». Δε γίνεται βέβαια άγιος αυτόματα και μαγικά. Όμως η ένωση αυτή με το Θεό (δηλαδή με το Χριστό) ενισχύει τον άνθρωπο, για να μπορεί να αντέξει το μεγάλο μαρτύριο της αγάπης. Χωρίς τη θεία Μετάληψη, Κύριε, δε μπορώ να εκπληρώσω την εντολή Σου «αγαπάτε αλλήλους» και μάλιστα «αγαπάτε τους εχθρούς σας». Τους εχθρούς μου θέλω να τους μισώ. Άλλωστε, αν αγαπώ χωρίς όρια, οι περισσότεροι θα με εκμεταλλευτούν, θα με προδώσουν, θα με συντρίψουν! Και, γεμάτος πόνο, ή θα εξοντωθώ ή θα βάλω φρένο στην αγάπη μου και θα πάψω να προσπαθώ να τηρώ την εντολή Σου. Θ' αγαπώ μόνο αυτούς που μ' αγαπούν και τους άλλους απλά θα τους «συμπαθώ» μέσα σε περιορισμένα όρια. Έχω όμως το Σώμα και το Αίμα Σου, που με θωρακίζει και με κάνει ν' αντέχω και να συνεχίζω μαζί Σου. Αν θέλω. Αν είμαι πωρωμένος και δε θέλω ν' αγαπήσω, και κάθε μέρα να μεταλαβαίνω, θα είμαι (μη γένοιτο) μακριά Σου...

Αν και οι προεκτάσεις της θείας Μετάληξης είναι πάρα πολλές, ας αναφέρουμε μερικές όσο το δυνατόν απλούστερα.

Καθώς ο άνθρωπος μεταλαβαίνει, συμβαίνει μια πολλαπλή ένωσή του με όλο το υπόλοιπο σύμπαν. Στη θεία Μετάληψη θεωρούμε ότι συνοψίζεται και

μεταμορφώνεται όλη η κτίση. Αποτελεί σύνοψη, πρώτον, ολόκληρου του υλικού κόσμου, που εκπροσωπείται μέσω των δύο βασικών τροφών -που εκφράζουν τη σχέση αυτού του κόσμου με τον άνθρωπο, γιατί αυτή η σχέση είναι η τροφή (ο άνθρωπος ζει επειδή τρώει, δηλαδή βάζει μέσα του τον κόσμο και ενώνεται μ' αυτόν). Δεύτερον, όλης της ανθρωπότητας, με την υπερφυσική παρουσία του Χριστού, που δεν είναι απλώς άνθρωπος, αλλά πρωτόπλαστος, νέος Αδάμ, γι' αυτό στο πρόσωπό Του περιλαμβάνονται δυνάμει όλοι οι άνθρωποι, από την αρχή μέχρι το τέλος της ιστορίας. Τρίτον, όλης της Θεότητας, γιατί ο Χριστός, ως Θεός, είναι πάντα ενωμένος με τα άλλα δύο Πρόσωπα της Αγίας Τριάδας. Τέταρτον, της σταύρωσης και της ανάστασης του Χριστού, γιατί το Σώμα Του κόπηκε και το Αίμα Του χύθηκε, καταργώντας τις θυσίες των παλιών θρησκειών και εγκαινιάζοντας το μόνο αληθινό τρόπο λατρείας, τη μόνη θυσία: την αυτοθυσία.

Έτσι, θεωρούμε ότι ο χριστιανός που μεταλαβαίνει επιτελεί την ύψιστη ένωση με όλη την ανθρωπότητα, με όλη τη δημιουργία και με το Θεό, αλλά και συμμετέχει με μυστικό τρόπο στη σταύρωση και την ανάσταση του Χριστού. Και φυσικά ενώνεται ιδιαίτερα με εκείνους που κοινωνούν την ίδια μέρα, γιατί όλοι κοινωνούμε από το «κοινό Ποτήριο». Επιπλέον, δείχνει ότι αποδέχεται τον υλικό κόσμο ως δημιούργημα του Θεού κι επομένως καλό. Όλες οι θρησκευτικές παραδόσεις μιλούν για σωτηρία, αλλά την περιορίζουν στο πνεύμα του ανθρώπου· εδώ η σωτηρία δεν επεκτείνεται μόνο στο σώμα του ανθρώπου, αλλά και σε ολόκληρο τον υλικό κόσμο, που μέσω του ανθρώπου καθαγιαίνεται (γι' αυτό και, καθώς ο άνθρωπος προοδεύει στη σχέση του με το Θεό, βιώνει όλο και πιο έντονα τις επισκέψεις της άκτιστης χάριτός Του κάθε φορά που μεταλαβαίνει).

Τέλος, επειδή η πρωταρχική απομάκρυνση του ανθρώπου απ' το Θεό συμβολίζεται με τη βρώση του απαγορευμένου καρπού (από τον Αδάμ και την Εύα), η προσέγγισή μας με το Θεό γίνεται με μια άλλη βρώση -τροφή αντί τροφής.

Υπόψιν ότι κατά την αγία προσκομιδή, την ουσιαστική έναρξη της θείας λειτουργίας, ο ιερέας βγάζει από το πρόσφορο μερίδες για το Χριστό (τον «Αμνό» = αρνάκι), την Παναγία, τους αγγέλους, τους αγίους και κάθε ζωντανό και νεκρό, τα ονόματα των οποίων του έχουμε πάει (σε χαρτάκια) να μνημονεύσει. Όλα αυτά τοποθετούνται σ' ένα μικρό δίσκο (το «δισκάριο») και στη συνέχεια μπαίνουν στο άγιο Ποτήριο και γίνονται η θεία Μετάληψη. Όταν λοιπόν έρθει η ώρα να μεταλάβεις, μέσα στο Ποτήρι -το κοινό Ποτήρι, το Ποτήρι της αγάπης που μας ενώνει- βρίσκεται σε μικρογραφία το πλήρες σύμπαν.

Το σύμπαν σχηματισμένο με μερίδες ψωμιού πάνω στο δισκάκι της θείας Μετάληψης (από ένα -κατ' εμέ- πολύ σημαντικό άρθρο).

Ας σημειώσουμε τέλος ότι το πρόσφορο, το ψωμί της θείας Μετάληψης, είναι ένα, γιατί συμβολίζει την ενότητά μας, και στρογγυλό, γιατί συμβολίζει τον κόσμο.

Όσο απομένει και δε γίνεται Σώμα Χριστού, καθώς και τα επιπλέον πρόσφορα, κόβεται και μοιράζεται σ' εκείνους που δεν κοινωνούν «αντί Δώρου». Είναι το «αντίδωρο». Βέβαια εμείς παίρνουμε αντίδωρο ακόμη κι όταν κοινωνούμε, όμως ο αρχικός προορισμός του αντίδωρου ήταν για εκείνους που δεν κοινωνούσαν.

[*] Όπως π.χ. ο Τίτος, πρώτος επίσκοπος Κρήτης, ο Τιμόθεος, πρώτος επίσκοπος Εφέσου της Μ. Ασίας, οι ευαγγελιστές Μάρκος και Λουκάς, ο Ιγνάτιος ο Θεοφόρος, πρώτος επίσκοπος Αντιόχειας της Συρίας κ.ά. Από τους πρώτους επισκόπους ήταν, κατά τους αρχαίους χριστιανούς ιστορικούς, και ο γνωστός μας Λάζαρος, ο φίλος του Ιησού, που έγινε επίσκοπος Κύπρου (ο τάφος του υπάρχει στη Λάρνακα).

Πηγή: o-nekros.blogspot.gr